

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Pałityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčynlena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawańnia pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

„ШАНТЭРЫЯДА“

(Да справы беларускай школы)

Усіх беларусаў у граніцах Польскай Дзяржавы знаходзіцца больш двух мільёнаў. Польская статыстыка налічыла беларусаў толькі 1,500,000. І вось гэтыя мільёны амаль ня маюць сваёй школы. Чаму-ж гэта? А таму, што яны гэтага ня хочуць, таму, што яны горнудца да вышэйшай польскай культуры. Гэта адказваюць некаторыя палякі.

А калі гэта так, дык як растлумачыць вось гэтыя факты: яшчэ за часоў царскіх (1905—6) беларускія дзеячы (вялікі поэт Колас і інш.) рабілі спробы адкрыць беларускія школы, а беларускія сяляне пасыла пасылалі «хадакоў» аж у Дзяржаўную Думу ў Пецярбурзе з дамаганьнем роднай школы; — калі прыйшла нямецкая окупацыя, паўстала беларускіх школ нешта паўтары сотні з бел. вучыц. сэмін. у Сьвіслачы; за часоў «Zarządu Ziem Wschodnich» так-жа існавалі бел. школы, адбываліся бел. вучыцельскія курсы ў Вільні, а ў Менску тварыўся — ці ўжо й быў створаны — Бел. Вуч. Пэдаг. Інстытут; прыйшла «Сярэдняя Літва», а за яе часоў паўстаўшы было нешта больш двухсот бел. школ. У 1924 г. Польскі Сойм прыняў так званы «Ustawy językowe». На іх падставе беларускі народ элажыў дэкларацыю на 411 беларускіх школ; урэшце падчас «Грамады» (1926-27), калі шырокую беларускую прасьветную працу праводзіла Т-ва Бел. Школы, а вобак яго і пасыла яго Бел. Інстытут Гасп. і Культуры, — усё беларусы розным спосабам выяўлялі і выяўляюць сваю волю на родную беларускую школу. Дык няўжо-ж беларусы ўсё гэта рабілі і робяць ня хочучы сваёй школы?...

Сяньня з сумам сыцьвярджаем: беларусы сваёй школы амаль зусім ня маюць. Куратарскія спіскі, праўда, школ такіх дзяржаўных, беларускіх і польска-беларускіх, — налічаюць нешта да 60, але, нажал, аб іх агулам кажучы, ані народ, ані беларуская інтэлігенцыя, ані нават сам Куратар канкрэтнага сказаць бадай ня можа нічога. Прасьцей кажучы, школы гэныя, з малымі выняткамі, так на паперы толькі і астаюцца.

Бо беларусы сваёй школы ня хочуць — упорыста й тупа далей паўтараюць нашы розныя «дабрадзеі». А паглядзім, што-ж яшчэ гавораць наступныя факты: у «Kur. Wil.» (5.IV.1935) у арт. «Ze smutnych doświadczeń» нейкая вучыцелька сыцьвяр-

джае факт (аб якім нам даўно ведама), што беларускія дзеці ў польскіх школах многа дарма трацяць і часу і сілаў на тое, каб чаго папольску навучыцца, бо стаіць ім на перашкодзе чужая польская мова і што ў навучаньні і адрабляньні лекцыяў самі прад сабой пішком, украдкамі ад вучыцелькі, карыстаюцца сваёй бел. мовай і што ўрэшце тыя-ж дзеці, калі да іх прагаварыць пабеларуску, дзіўна ажыўляюцца. І нічога тут дзіўнага, бо-ж чэсныя пэдагогі даўно ведаюць, што пачаткі навукі дзяцей павінны адбывацца абавязкова ў іх роднай мове. Дык пытаем, няўжо-ж гэныя беларускія дзеці, якія ў чужой ім мовай польскай школе больш мучацца, як вучацца, сапраўды не жадалі-б сваёй роднай школы, калі-б ім чэсна ўсю гэту справу прадставіць, і няўжо-ж бацькі гэных дзяцей так-жа гэтага не жадалі-б, калі-б сапраўды бачылі магчымасьць мець сваю беларускую школу?

Ведамы нам урэшце яшчэ факт, што беларусы, ня маючы сваёй школы, беларускай граматы вучацца прыватна дома і да таго тайком, робячы з гэнай навукі свайго роду конспірацыю. Дык ці-ж і гэта беларускі народ робіць затым, што ня хоча сваёй школы, ня любіць сваёй мовы і сваёй культуры?

У тым-жа «Kur. Wil.» (9.V.35) у арт. «Smutnej nauczycielce — ku pocieszeniu» нейкі Ст. Шантэр аднак далей цвёрдзіць, што беларусы ўсё-ж такі ня хочуць ані сваёй школы, ані сваёй мовы, ані сваёй культуры. Праўда, прызнае ён, што беларускія дзеці ў польскай школе маюць вялікую муку, але гэта быццам затым, што іх цяжкія дома варункі і на гэта ён — Шантэр — мае рэцэпт «nowoczesny i humanitarny»: «państwo powinno zlitować się nad temi wiecznie krzywdzonymi dziećmi», забіраць іх ад бацькоў і трымаць іх у спецыяльных «obozach (мож-жа ў Бэрэзе-Картускай? — п. р. складальнік) szkolnych». Вось-жа й гэта «шантэрыяда» насупроць намеру самога Шантэра прамаўляе іменна за фактычнасьць беларускай школы, калі, каб вучыць беларусаў на палякоў, трэба аж «obozowej» шантэрыяды.

Словам, хто беларускай школы хоча, а хто ня хоча — для нас зусім ясна. І дзеля гэтага беларускаму народу ў справе яго прасьветы астаецца покуль-што адна дарога, якую ён ужо

Праект рэгуляміну Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні.

I. Склад Камітэту.

- Арт. 1. Беларускі Нацыянальны Камітэт складаецца з прадстаўнікоў беларускіх нацыянальных, палітычных, культурна-асьветных, гаспадарчых і іншых арганізацыяў і інстытуцыяў і зьяўляецца рэпрэзэнтантам арганізаванага беларускага грамадзянства Зах. Беларусі, каторае імкнецца да асягненьня правоў Беларускага народу, абвешчаных актам 25 сакавіка 1918 году.
- Арт. 2. Сябрам Беларускага Нацыянальнага Камітэту можа быць кожная беларуская арганізацыя або інстытуцыя не супярэчная сваім характарам і дзейнасьцю вымогам арт. 1 гэтага рэгуляміну.
- Арт. 3. Кожная беларуская арганізацыя ўвайшоўшая ў Беларускі Нацыянальны Камітэт дэлегуе ў гэты Камітэт сваіх прадстаўнікоў: палітычныя — па трох, а ўсе іншыя — па двух.
- Арт. 4. Кожны прадстаўнік беларускай арганізацыі ў Беларускім Нацыянальным Камітэце мае права пастанаўляючага голасу.
- Арт. 5. Кожная беларуская арганізацыя або іншая ўстанова, жадаючая ўступіць у Беларускі Нацыянальны Камітэт, найменш за 3 дні перад агульным сходам К-ту, падае Прэзыдыюму Б. Н. К-ту пісьменную заяву аб уступленьні разам з падпісанай гэткага зьместу дэкларацыяй:

Ад імя Н. Н. заяўляю, што прадстаўнікі нашай арганізацыі (інстытуцыі) ў Беларускім Нацыянальным Камітэце будуць працаваць для добра Беларускага народу і падпарадкоўваюцца рэгуляміну К-ту —

і прымаецца ў сябры Камітэту агульным сходам.

II. Органы Камітэту.

- Арт. 6. Агульны Сход прадстаўнікоў беларускіх арганізацыяў аб'яднаных у Беларускім Нацыянальным Камітэце лічыцца правамоцным пры прысутнасьці абсалютнай большасьці гэных прадстаўнікоў. Агульны Сход выбірае звычайнай большасьцяй галасоў на адзін год старшыню Камітэту, чатырох сяброў прэзыдыюму і двух іх заступнікаў, а так-жа творыць спецыяльныя камісіі.
- Арт. 7. Прэзыдыюм Беларускага Нацыянальнага Камітэту становяць: старшыня К-ту, два віцэ-старшыні, скарбнік і сакратар.
- Арт. 8. Камісія Б. Н. К-ту складаецца найменш з трох асоб: старшыні, сакратара і аднаго сябры. Камісію выбірае Агульны Сход Б. Н. К-ту.

III. Дзейнасьць і компэтэнцыя органаў Камітэту.

- Арт. 9. Агульны Сход у прысутнасьці абсалютнай большасьці прадстаўнікоў сяброў К-ту пастанаўляе аб усёй дзейнасьці К-ту звычайнай большасьцю галасоў і прымае справаздачы з дзейнасьці: Прэзыдыюму і Камісіі.
- Арт. 10. Агульны звычайны сход зьбіраецца найменш адзін раз у год дзеля выбараў органаў К-ту і прыняцьця ад іх справаздачы з дзейнасьці, а надзвычайны сход — у меру патрэбы. Агульны сход склікаецца Прэзыдыюмам К-ту, а ў вынятковых справах Старшынёй К-ту.
- Арт. 11. Звычайны гадавы сход выбірае старшыню і сакратара сходу, а надзвычайнымі сходамі кіруе старшыня К-ту; пратакол сходу запісвае сакратар Камітэту.
- Арт. 12. Прэзыдыюм Беларускага Нацыянальнага Камітэту: рэпрэзэнтэуе Беларускі Нацыянальны Камітэт, склікае сходы К-ту, выконвае пастановы Агульнага Сходу, у наглых справах пастанаўляе ва ўсіх справах К-ту, выступае ў справах датычачых Б. Н. К-ту ад яго імя і дае справаздачу з сваёй дзейнасьці Агульнаму Сходу.
- Арт. 13. Дзейнасьць Камісіі ў К-ту азначаецца спецыяльнымі рэгулямінамі або наказаў пацьверджанымі Агульным Сходам або Прэзыдыюмам К-ту. Камісіі К-ту, апрача Камісіі Рэвізыйнай, якая падлягае толькі Агульнаму Сходу, даюць справаздачу з сваёй дзейнасьці Прэзыдыюму К-ту. Камісіям даецца права кооптацыі.

IV. Арганізацыйныя правілы.

- Арт. 14. Беларускі Нацыянальны Камітэт штогод у другоў чверці календарнага году абнаўляецца, г. зн. кожны год арганізацыі на працяг аднаго году даюць паўнамоцтвы для сваіх прадстаўнікоў.
- Арт. 15. Першы Агульны Сход абноўленага К-ту выбірае органы К-ту, якія зараз-жа ўконстытуаваліся прыступаючы да сваёй дзейнасьці.
- Арт. 16. Сходы, нарады і паседжаньні органаў К-ту склікаюцца асобнымі запросінамі або публікацыяй.

пачынае сам выбіраць, а іменна — прыватнае хатняе навучаньне. Гэткая дарога ішоў да свайго

вызваленьня не адзін народ, гэткай дарогай ідзём і мы!...

Сучаснае палажэнне беларускай вёскі

8. Рэлігійныя справы.

Насколько адным з галоўных заданняў хрысціянскай рэлігіі ёсць узгадаванне духовых вартасцяў чалавека і ягонае моральнае ўдасканаленне, настолькі яна павінна беспасрэдна прамаўляць да душы і будзіць у ёй усё найлепшае і прыгожае.

Рэлігія можа выконваць гэтакія паважныя заданні перадусім толькі тады, калі яна будзе ў поўным „контакце“ з нацыянальным пачуццём народу, калі яе навука ўкладаецца ў сьведомасць і душу чалавека такімі спосабамі, якія ня толькі не прэчаць нацыянальнаму пачуццю народу, а наадварот, — калі рэлігійная прапаганда ўзмацняе гэтакія пачуцці.

Рэлігійная навука, зашчэпленая гэтакім спосабам, запусьчае моцныя карані, чалавек жываецца з ёю, як з прыроднай, і ў ягонай сьведомасці паўстае гарманічнае сужыццё рэлігійных ідэалаў з нацыянальным бытам і нацыянальнымі імкненнямі. Калі-ж гэтакі гармоніі няма і калі рэлігійная прапаганда ня толькі ня лічыцца з нацыянальнымі фактарам, а нават імкнецца зацерці нацыянальнае аблічча народу — тады гэты апошні (мімаволі і інстынктаўна) пачынае траціць давер да рэлігіі і ўступае на скізкі шлях шукання іншай рэлігійнай праўды і, звычайна, даходзіць да бязбожніцтва, альбо прымітыўнага сэктанства.

Беларускі народ і з гэтага пункту гледжання сапраўды апынуўся ў трагічным палажэнні.

Нама сумліва, што за апошнія гады нацыянальная сьведомасць беларусаў ўзмацнілася і асягнула такой ступені, калі яна пачынае востра рэагаваць на ўсялякую нацыянальную крыўду.

І вось тут мы спатыкаем нейкую дзіўную недарэчнасць, калі да нацыянальна-беларускай душы падыходзіць з аднаго боку — выразна чорнасоценны расейскі поп, а з другога — шовіністычна настроены польскі ксёндз і кожны па сваёй стараецца калечыць ягоную душу, зьбіваючы з беларускага нацыянальнага шляху.

Замест таго, каб імкнуцца да гарманічнага сужыцця нацыянальнай беларускай ідэі з рэлігійнымі праўдамі, яны ўпарта вядуць рэлігійную прапаганду ў мове, якая для нашага народу, сапраўды, зьяўляецца чужою, незразумелаю, а мала таго — „рэжа вуха“ і абражае нацыянальнае пачуццё кожнага беларуса.

Якія-ж з гэтага ўсяго могуць

быць вынікі? А толькі такія, пры каторых ідэалёгічна царква і касцёл усё глыбей разыходзіцца з народам, які пачынае бачыць у іх звычайныя „казёжныя“ установы, а царкоўнаслужыцеляў уважае за ўрадоўцаў, да якіх ён страціў усякі давер і пашану, і за ворагаў беларускай нацыянальнай ідэі.

Усё гэта прывяло да таго, што царквы і касцёлы на беларускіх вёсках апусьцелі, ад якіх беларускае грамадзянства адкінулася дзякуючы віне духавенства ператварыўшага іх у аружжа дэнацыяналізацыі нашага народу.

Адначасна з тым цёмныя сілы ня дрэмлюць.

Камуністы старанна пашыраюць бязбожніцтва, у выніку чаго моладзь з пункту гледжання моральнага дзіцё і пераходзіць на зоолёгічны стан існавання.

Зусім выразна даецца заўважыць варожыя адносіны з яе боку да хрысціянскага духавенства і ўсё часцей наглядаюцца хуліганскія выступленні, маючыя характар прафанацыі рэлігійнага пачуцця народу.

Сэктанства таксама знаходзіць у нашай вёсцы вельмі падатны грунт.

У працы розных сэктаў, шырока распаўсюджаных на нашых землях, наглядаецца нейкая кіруючая „рука“, якая дзее плянова і кансэктна, і ёсць падставы думаць, што камуністычна-бязбожніцкая акцыя і сэктанства маюць нейкі „незрымы“ контакт... Прынамсі шмат прамаўляе за гэтым тое, што ролі тут падзелены прыблізна гэтак: акцыя бязбожнікаў галоўную ўвагу скіроўвае на моладзь, якую дэморалізуе дашчэнт, а сэктанты забіраюць пад свае ўплывы старэйшае грамадзянства, да якога нельга падыйсці з голым рэлігійным нігілізмам.

Фактычна сэктанства таксама прыводзіць да рэлігійнага і моральнага нігілізму, бо ўсе навучаныя розных баптыстаў, п'яцідзесятнікаў і іншых і іхнія „рэлігійныя“ практыкі ў выніку сваім толькі дэморалізуюць народныя масы.

Варта падчыркнуць, што на гэтакім стане рэчаў нейкім таёмным сілам моцна залежыць, бо сэктанцкая акцыя вядзецца з вялікім грашовым накладам. Масавы выдаюцца брашуры, кніжкі і часопісы, сэктанскія „пастыры“ атрымліваюць даляры, будуцца малельні, выдаюцца запамогі „верным“ і г. д. Заўважана таксама, што жydы вельмі спачуваюць гэткаму руху і ў некаторых раёнах самі выступаюць, як прапаведнікі баптызму.

ра ведае аб сапраўдным жыцці Беларусаў у Сав. Беларусі. Радыефонія ёсць адзіным рэхам, якое адбівае нам тамашняе жыццё.

Дык вось — увага! гаворыць Менск, радыёстанцыя імяні „Совнаркому БССР“, на хвалі 1442 мэтры.

Наўперад трэба спыніцца на мове, якая даходзіць да нас з Менску на хваліх этэру. Язык, каторым паслугоўваюцца, — беларускі, рэформаваны дэкрэтам Рады Народных Камісараў БССР 28 жніўня 1933 году. Гэтая рэформа ёсць першым этапам да эвалюцыйнага пераходу на мову расейскую.

Беларуская Акадэмічная Канфэрэнцыя ў 1926 годзе імкнулася да рэформы беларускага правапісу і граматыкі ў сэнсе чысціні языка і ўнезалежнення яго ад чужых уплываў, — дэкрэт „Савнаркому“ скасаваў усю гэтую працу. Большавіцкая рэформа беларускага языка гэта ўдар па беларускай культуры ў цэлым, з мэтай загнаць яе ў агульнарасейскую.

Слухаючы менскага радыё, атрымліваем ўражанне, што беларуская мова ў Сав. Беларусі — гэта нешта непажаданае, але дзеля тактычных прычынаў займае нейкае месца. Напрыклад: перадаецца музыкальная загадка, некалькі твораў на піяніно, альбо на іншых інструментах: прапавуецца слухачом

Беларуская каталіцкая пільхрымка ў Калварыю

Narodnaja świadamaść starod białaruszaŭ razrastajecca, pahlyblajecca i paŭsrajecca nawat i ŭ sučasnych warunkach. Pahlyblajecca jana starod białaruskich sialanskich masach i ŭ żyćci relihijnym, jak starod prawasłaŭnych tak i starod katalikoŭ, dzie he-naje relihijnaje żyćcio nle zahinuła abo nla žbilasja z pućcia.

U niadzielu 2 čerwienia siol. chadzila ŭ Kalwaryju, kala Wilni, pieršaja białaruskaja katalickaja pilihrymka. Pilihrymka na čale z Ks. W. Hadleŭskim i Ks. Ad. Stankiewiczam abchodzila Darohu Kryža, razwažajučy Muki Chrysta.

Heta pieršaja białaruskaja pilihrymka naličala da 300 asob. Učasnikami pilihrymki byli białarusy aŭ z niekalkich pawletaŭ našaj krajny: z Ašmianskaha, Baranawickaha, Wialejskaha, Wil.-Tročkaha, Świančianskaha i druhich, i z Wilni.

Treba adznačyć z naciskam, što hety zychod zдалoku (niekatoryja jšli bolš 200 kilometraŭ da Wilni) ludziej, kab supolna i pabielarusku abchodzić Kalwaryjskija Stacyi Mukaŭ Chrystowych, nla byŭ spacyjalna arhanizawany, — Białaruski Kaścielny Kamitet u Wilni arhanizawaŭ tolki wilenskich białaruskaŭ-katalikoŭ i padajučy da wiedama ab paradku pilihrymki adkliknušja da białaruskaŭ padwilenskich, kab pryłučalisja da ich.

Adnak na zaklik zyšoŭsia narod zдалoku — z roznych pawletaŭ, znač-

na addalenyh ad Wilni — prybyli ŭ Wilniu mužčyny i žančyny, starejšja i moładž. Dziela hetaha treba bylo žmianić abwieščany peradak pilihrymki, i jon wyhladaŭ tak:

A 8 hadzinie naranicy dla pilihrymaŭ adbylasja cichaja św. Imša ŭ kaściele św. Mikałaja, padčas katoraj pilihrymy śpiewali białaruskija relihijnaja pieśni — „O moj Boža...“ i „Światy Boža...“ Imšu adprawiaŭ Ks. Ad. Stankiewicz i skazaŭ kazanie. Pašla nabaženstwa, pilihrymy praciesijaŭ wiedzienaj Ks. Ad. Stankiewiczam z kaścioła pajšli praz Wilniu ŭ Kalwaryju śpiewajučy pabielarusku relihijnaja pieśni. U Kalwaryi pa Stacyjach Mukaŭ Chrystowych prawodziŭ praciesiju Ks. W. Hadleŭski, tłumaczaŭ narodu rodnej białaruskaj mowaj Muki Chrysta. Narod maliŭsia pabielarusku — supolna mowili paciery, inšja malitwy i śpiewali nabožnaja pieśni. Abchod stacyjaŭ zakončyŭsia karotkim nabaženstwam z bahasłaŭleńniem Najświaciejšym Sakramentam u Kalwaryjskim kaściele z śpiewam pabielarusku.

Patrebu rodnej białaruskaj mowy ŭ światyniach užo pačwierdzili raniejšja damahaŭni białaruskaŭ. Sioletniaja-ž pieršaja białaruskaja pilihrymka — heta zbornaje supolnaje wyjauleńnie žadańnia białaruskaŭ katalikoŭ rodnej mowy ŭ kaściele.

U białaruskim relihijnym żyćci sioletniaja pilihrymka jość waŭnym histaryčnym faktam.

„Litoŭcy“ i „biełarusy“

Pad hetkim zahaŭoŭkam litoŭskaja hazeta „Viln. Rytosus“ (Nr. 39 siol. h.) pamiaščila duža cikawy artykul ab tym, jak polskija nacyjanalisty u našym kraji prawodziła swaje šowinistyčnija plany na... chamutoch, na łapcloch i jak tworać nowaj mody litwinoŭ i białaruskaŭ.

Artykul heny, uspomniŭšy niadaŭniu historyju krakaŭskich chamutoŭ u Wilni, dalej piša hetak: „Pry historyi chamutoŭ treba ŭspomnić i ab łapcloch. Historyju ich clažej raskazać, ale treba. Pačalasja jana niekalki

Здараюцца выпадкі, калі баптысты — беларусы ходзяць маліцца ў жыдоўскія сынагогі.

Гэтак стаяць справы на рэлігійным „фронце“...

Народ выразна адварнуўся ад афіцыйнай расейскай царквы і пачынае закідаць элементарныя падставы хрысціянскай моралі і з пагардам адносіцца да духавенства.

Адсюль усё тыя пачварныя зьявішчы, пра каторыя што дня чы-

hadoŭ tamu, kali roznyja tak zwana-ha regionalizmu značy zaci kawilisia adzietkam žycharoŭ našaha kraju. Ale cikawicca mala. Jak-niebudž i dzie-niebudž treba heny adzietak pakazać, kab jaho pabačyli i inšja kraj. Z heta-j metaŭ koŭny hod toŭpy žycharoŭ našaha kraju — litoŭcaŭ i białaruskaŭ — woziat na ŭslakija dažynki i tak na roznyja pahulanki (arhanizатарem ich dobra aplačwajecca). Sabronych sala-mianych dušaŭ litoŭcaŭ ci białaruskaŭ (časam nawat slabroŭ litoŭskich arhanizacyjaŭ) adziajuć u „narodnija“ wo-

таем у газэтах, распуста і хуліганства моладзі і наагул поўны ўпад усякіх моральных пачаткаў сярод вясковага жыхарства.

Вялікую адказнасць за гэтакі стан рэчаў нясуць тыя асобы і установы, каторых галоўным абавязкам ёсць апека над удасканаленнем людзкага духа і каторыя гэты свой аснаўны абавязак ператварылі ў шкоднае палітыканства і ў службу „мамоне.“ Гісторыя гэтага ім не даруе...

А. Вужанскі.

На хвалі 1442 мэтры.

Мотто: Зараз мы перанялі чужую на Маонву, смуль служайце перадачу для дзяцей.

З цікавасцяй беларусы Зах. Беларусі слухаюць Менскай радыёстанцыі.

Ня маючы ніякіх іншых бмагчымасяцаў чуць аб жыцці ў Савецкай Беларусі, трэба задаволіцца гэтым радыё-інформатарам. — Прэса з Саветаў да нас не даходзіць, дастаць экзэмпляр „Чырвонае Зьменны“ ці якога-колечы „Калгасніка Беларусі“ могуць толькі адзінікі. Безпасярэдняга культурнага кантакту мы з Савецкай Беларусі ня маем.

Кітайскі мур, дзелячы абедзве часткі нашае краіны, выключнае магчымасяці культурных зносінаў. Розныя экскурсыі, якія адбываліся у ССРР з Польшчы і якія дагэтуль прапагуюцца, ахаплялі гандлёвыя, літаракія і іншыя слаі польскага грамадзянства і кіраваліся ў буйнейшыя цэнтры СССР.

Савецкая Беларусь ня была прадметам досьледаў і дзеля гэтага мы ў Зах. Беларусі ня зусім доб-

адгадаць, хто напісаў гэныя творы, як яны называюцца і г. д.

Таварыш, каторы робіць перадачу, звярочваецца гэтак: — „Ребята, возьмите карандаш и паперу і запісвайце.“ — Другім разам чуюе йнакш: — „Ребята, возьмите ала-вік і бумагу і запісвайце.“ — Гэта не анэгдот, а запраўднасць!

Далей, перадаюцца мэтроролёгічныя ведамасці, варта таксама паслухаць. — Бачносьць добрая, умереныя ветры, по Мінску чакаецца“ і г. д. У мэлёдыі языка, у словах, ва ўсім адчуваецца азброена, ужо нават незаконспіраваная, маскоўшчына.

Уначы адбываюцца пераклічкі, — гэта рэвізія розных урадавых устаноў. Менск выклікае Магілёў, Оршу і іншыя месцы; пачаўшы гутарку, напрыклад, з Магілёвам, загадае іншым падрыхтавацца да справаздачы. Гутарка йдзе, у да-ным выпадку, аб школьных справах. Начальнік з Менску пытае, ці прыбылі падручнікі для пачатковых школ на наступныя школьны год; ці колькасьць іх ёсць задавальняючай.

— Таварыш Гусеў, пытаюся, ці атрымалі вы падручнікі? — У адказ даносіцца: А? — Пытаньне паўтараецца. З Магілёва адказвае працяглым: „Что?“ — Ці атрымалі вы падручнікі? — Магілёў безна-

дзейна маўчыць. На начальніку з Менску находзіць праясьненне: „Ці атрымалі вы ўчебнікі?“ І вось „зав“ з Магілёва зразумеў, без тэлевізій можна ўгледзіць шырокую ўсьмешку здавальнення на ягоным твары і пляўна, без перапынкаў, пачынае рэфэраваць аб палажэнні на мясцох ва ўсіх галінах школьнае справы, зразумела, на „общепонятном языке“ — паруску. Адным словам буйнае разьвіццё беларускае культуры, нацыянальнае па форме і соцыялістычнай зьместам!

Цапер прыгледзімся да праграмы перадач і спрабуем выбраць усё тое, што вядзецца ў беларускай мове.

Апошнія паведамленьні, — лекцыі ў дапамогу самаадукацыі, за-вочныя курсы партвучобы і часам перадачы для дзяцей. І, здаецца, гэта ўсё, далей гэтага беларуская мова не сягае.

Чым-жа выпаўняюцца праграмы беларускай радыёстанцыі? Яны выпаўняюцца трансмісіяй з Масквы, альбо перадачамі ў польскай і жыдоўскай мовах. Трансмсіі з Масквы — гэта той дзейнік, які мае на мэце стрымліваць „надмер“ беларускіх аўдыцыяў і не даваць слухачом ілюзій нейкай самастойнасьці менскага радыёфону. Менск — гэта маскоўскі „совхоз“, толькі ў вялікім маштабе і каб аб гэтым не

pratkі і таты hetych wiaskowych śmia-
chunoŭ wiasuć pakazwać u inšyja kraі.
Pawadyry, wiedama, kamu treba wy-
jaśniajuć ab „nizkaści” kultury našaha
kraju i henuju „nizkaść” tut-ža pakaz-
wajuć.

Samo saboj jasna, što tut jość
ździek nad litoŭcami i biełarusami,
pakazwajućy ich jak niakulturnych
žycharoŭ, kali jany cełaj haławoj kul-
urniejšyja z swaich prawadnoj koŭ-
jarkiej adzinym znakam kultury jość
wyćwiŭšyja nabiela pamalawanyja
ščieny.

Apošnim časam ważeńnie našych
staładzi zažadali zamianić čym inšym.
Bačycie, ludzi našaha kraju, choć
hdzie zawleziłenija, haworać palitoŭ-
sku, abo pabiełarusku. A heta ŭžo
niadobra. Susim što inšaje, kali hetu-
ju mowu abmimnuć. Z hetaj metaj
apošnim časam u wilenskim teatry
wučni sabranija z troch polskich him-
nazijaŭ pačali wučycca hrać rol li-
toŭcaŭ i biełarusau. Była j apošniaja
proba, katoraja adnak wyjšła „nieat-
chanie przykro”.

Heta nowaja „regionalnaha” cha-
rakteru trupa stworana na toje, kab
u Poznani, u Bydgošcy, u Torunіe
i Gdyni mahła prastawić żywućy
u Wilensčynie narodaŭ: litoŭcaŭ i bie-
łarusau. Znača, sabranaja wučnioŭska-
ja trupa wučycca być „litoŭcami” i
„biełarusami”. Adnak i hetak prast-
stawieny litoŭcy i biełarusy žycharom
uspomnienych miascoŭ mahli-b pry-
pomnić, što ŭ wilenskim kraі żywuć
litoŭcy i biełarusy, jakija ŭsím čym
roźniacca ad palakoŭ. Kab heta aby-
ści, wučni ŭ swaim prastawieńni „Wil-
no mowi” buduć hawaryć tolki papol-
sku. Bolš taho, wydumaŭšyja hetu ka-
rykaturalnuju imprezu pašli jašče da-
lej. Jany pastanawili, kab henija „li-
toŭcy” i „biełarusy” byli adziety nia
tak, jak u nas ludzi adzijaŭca, ale
pawodle krakakaj mody”.

Dalej uspomnieny artykuł prytoč-
waje „Słowo” zachopenaje henaj kra-
kaŭskaj modaj, pryčopenaje litoŭcam
i biełarusam, i wyražaje swajo ździ-
leńnie z henych sapraŭdy niesamawit-
nych sposabaŭ polskich nacyjanalistaŭ,
jakija imknucca da wynaradaŭleńnia
litoŭcaŭ i biełarusau.

Ad siabie možam tolki dadać, što
musiŭ sapraŭdy ŭlaba prywiwajucca
biełarusam i litoŭcam polskaść, kali
polskija nacyjanalisti zmužany aŭ het-
kimi hadkimi karystacca sposabami.

P. Łubanowič

=====

*Гурткі Беларускага Інсты-
туту Гаспадаркі і Культуры!*

*Ці вы ўжо ўпарадкавалі
свае бібліятэкі?*

*Ці напоўнілі іх новымі кні-
гамі?*

*Ці сабралі кніжкі ад пры-
яцеляў і знаёмых?*

забываліся, каб вуха слухача ня
надта прызыкала да гукаў бела-
рускага языка, што дзье гадзіны
менскія батракі павінны „перакля-
чацца” на Маскву і стуль слухачъ
тое, што ў Маскве лічаць патрэб-
ным запродукаваць. Каб надаць
інтэрнацыянальнага характару менскім
перадачам, вядучы радыёмонта-
жы, дзіцячыя перадачы і інш. у
польскай мове.

Праўду кажучы, рэхітычныя
аўдыцыі, жабрацкія галасы, мар-
ная польшчына, але часу займаюць
шмат — нацэмам на злосьць, а
Домбалям на пацеху. Наступна
ідучы аўдыцыі ў „аўрэяўскай” мове,
мо’ найкарысьнейшыя з усіх, бо
знаёмца, часам, з творамі бела-
рускай паэзіі і пісьменьнікаў: Ку-
палы, Коласа і інш., але заганаю
ёсьць—доўгая праца, каб навучы-
цца жыдоўскае мовы, каб праз ра-
дыё і сталіцы Сав. Беларусі па-
чуць са зразумець нешта з бела-
рускай літаратуры. Нарэшце да-
дамо, што перадаюцца яшчэ апошнія
паведамленьні ў латыскай і літоў-
скай мовах. Словам, цэлы скарб для
поліглёта

Калі пачнем дашуквацца бела-
рускага элемэнта ў беларускіх пе-
радачах, дык апрача афіцыйнай
большавіцкай, ці гэта партыйнай,
ці ўрадавай, славеснасці, нічога

Да справы перапісу насьельніцтва ў Латвіі.

Пытаньне аб агульным ліку бе-
ларусаў у Латвіі зьяўляецца, на-
жалі, цяжкім. Ня вырашыў яго і
люшні перапіс, што адбыўся ў
лютым месяцы сьлёта. Статыстыч-
ныя дадзеныя калышацца ад 79.523—
1897 г. да 36.028—1930 г.; паводле
статыстычных дадзеных з 1920 г.—
66.194, з 1925 г.—38 010 беларусаў.

Вялікая розьніца ў ліках тлу-
мачыцца тым, што мясцовыя, на-
цыянальна нясьведзаныя, беларусы
называлі сябе „тутэйшымі”; іх
перапісчыкі падчас усіх пера-
пісаў (уклучна і з 1930 г.) самадур-
чалі ці да палякоў, кладучы ў
аснову рэлігію, ці да вялікарусаў—
дзеля той самай прычыны. — Пе-
рапіс 1935 г., у пачатку падаўшы
значны надзеі абвешчаньнем пры-
чыны перапісчыца строга паводле
нацыянальных рубрыкаў, кладучы
ў аснову родную мову жыхарства,—
не апраўдаў чаканьняў. Галаўней-
шай прычынай гэтага зьяўляецца,
відаць, спэцыяльны падбор пера-
пісчыкаў.

Вынікам гэтага ёсьць тое, што
паводле перапісу 1935 г. у пагра-
нічных раёнах, гдзе галоўным чы-
нам і жыўць беларусы, у рубры-
цы „латыскай” апынулася большая
частка беларусаў.

Вось характэрныя апошнія
перапісы факты: у чыста беларус-
кай вёсцы Бярозкі, Прыдзруйскай
воласьці, Дзьвінскага пав., перапі-
счыкі зрабілі „адкрыцьцё”, знахо-
дзячы там каля 60 проц. латышоў.

Аналягічнае зьявішча і ў Пус-
тынскай воласьці таго-ж Дзьвін-
скага павету, гдзе перапісчыкі не
задаволіўшыся зьніжэньнем ліку
беларусаў у ранейшым перапісе
на 30 проц. (з 90 на 60), зьменшы-
лі яго на 20 проц., на гэты раз ужо
на карысьць латышоў, налічыўшы
такім чынам у гэтай беларускай во-
ласьці толькі 40 проц. беларусаў.

Ня шмат аталіся ад Дзьвінска-
га павету ў гэтых адносінах і па-
веты Люцыньскі і Ілукшкі.

Самае ж правядзеньне перапісу
адзначалася моральным тэрорызав-
аньнем жыхарства (пэўна-ж бела-
рускага)—ні адзін спосаб агітацыі ня
быў адкінуты як непатрэбны.

Як прыклад, падаём факт аб-
цягненьня надзяліць зямлёй тых, што
запішуча латышамі.

Беларускае жыхарства беднае,
цёмнае, пражываючае галоўным
чынам у пагранічнай паласе, гдзе
асабліва востра адчуваецца вайско-
вае становішча, задаволіла жадань-
ні перапісчыкаў, у выніку чаго
паўстаў перапіс — далёкі ад наву-
ковай точнасьці. На падставе вы-
шэйсказанага, трэба сьцьвердзіць,
што апошні перапіс ня толькі не
паправіў ранейшае становішча ад-

больш ня знойдзем. Усюды на пер-
шым месцы расейшчына.
Аўдыцыі для дзяцей, калі пе-
радае Менск (часцей трансмісіі з
Масквы), складаюцца з твораў ра-
сейскіх клясыкаў, толькі ў змодэр-
нізаванай, прытарнаванай да ра-
сейскага вуха, беларускай мове.
Напрыклад: „Як пасварыліся Іван
Іванавіч з Іванам Нікіфаравічам,
паводле Гоголя, альбо апавяданьні
Чэхава (найбольш дробнабуржуаз-
нага з усіх расейскіх пісьменьнікаў).

Расейская мяшчанская літа-
тура дарэволюцыйнае пары, згле-
дзішча кіраўніцтва беларускага ра-
дыё, не зьявіцца ў сабе мамэнтаў
расейскага вялікадзяржаўніцтва і не
прадстаўляе небясьпекі для соцыя-
лістычнага будаўніцтва, у той час,
як уся беларуская літаратура ста-
рэйшай эпохі, адраджэньскай і су-
часных пісьменьнікаў, створаная
перад іх пакаяньнем, у мікрафон не
дапуськаецца.

Ці гэта не парадокс, што ў Са-
вецкай Беларусі Антон Чэхов зьяў-
ляецца больш за Багушэвіча на-
цыянальным па форме і соцыялі-
стычным па зьместу?

Неяк раз удалося пачуць на
хвалі 1442 мэтры разучваньне песь-
ні на словы Якуба Коласа, але
твор гэты апошняга выданьня за-
вецца „Чэлюскінцы”.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

З дзейнасьці Б. Н. К. Прэзы-
дыю Беларускага Нацыянальнага
Камітэту на паседжаньнях 25 і 29
траўня сьлёта, выконваючы па-
становы агульнага сходу К-ту і раз-
глядаючы бягучыя справы, між ін-
шым, прыняў гэтыя пастановы:

1) Дзеля невыкананьня вымо-
гаў рэгуляміну Б.Н.К. — „Бел. Сял.
Саюз” ад 25.V. сьлёта не зьяўляец-
ца сябрам Бел. Нац. К-ту.

(Прадстаўніком ад „Бел. Сял.
Саюзу” ў Бел. Нац. К-це быў
пас. Ф. Ярэміч—Рэдакцыя)

2) Праект папраўленага рэгу-
ляміну БНК прадставіць агульнаму
сходу К-ту на разгляд і зацьвер-
джаньне.

(Гэты праект папраўленага рэ-
гуляміну БНК друкуем цалком у
гэтым нумары — Рэдакцыя)

3) Агульны сход Б. Н. К-ту
склікаць на 10.VI. сьлёта на гадзі-
ну 16 у памешканьні СІГІК—Віль-
ня, Завальная 1—1. Сходу прадста-
віць гэты парадок дня:

1) Праект паправак рэгуляміну
БНК. 2) Праект бюджэту Б.Н.К. на
1935-36 г. 3) Бягучыя справы.

Новы гурток В. І. Г. і К. Гэ-
тымі днямі заснаваўся ў в. Пянчы-
не, Цырынскай вол., Наваградзкага
пав., новы гурток Беларускага Ін-
стытуту Гаспадаркі і Культуры. Аб
заснаваньні гуртка закладчыкі па-
ведзілі легалізацыю гуртка. Але ці
дачкаюцца?

У Т-ве Прыцяляў Беларуса-
ды у Т-ве УСБ 16 г. м. а 17 г. у
VI залі Унівэрсытэту Др. Я. Стан-
кевіч прачытае рэфэрат на тэму
„Урадавы і літаратурныя языкі Вялі-
кага Княства Літоўскага. Памяткі
беларускай і ўкраінскай”. Рэфэрат гэ-
ты ёсьць адказам на працу ўкраінца
Др. І. Огіенкі „Розьмэжуваньне памя-
ток украінскіх від білоруськіх”.

Наступная зборка ў справе
чысьціні беларускай мовы адбу-
дзецца 13 г. м. а 19 г. у памеш-
кані гр. Р. Шырмы, вул. сьв. Ган-
ны 15—1.

Зьмена адрасу рэдакцыі „Са-
мапомачы”. Ад дня 1 чэрвеня сьлё-
та рэдакцыя „Самапомачы” пера-
несена ў памешканьне: Вільня, По-
лацкая вул. № 9, кв. 4.

Суд над рэд. Ул. Казлоўскім
адбыўся дня 5-га г. м. у Акруж-
ным Судзе ў Вільні, як інстанцыі
апэляцыйнай. Суд пацьвердзіў пры-
суд першае інстанцыі, іменна паць-
вердзіў кару — 3 тыдні арышту і
100 зл. штрафу — і засудзіў ад па-
каранага судовыя кошты.

носна ліку Беларусаў, але яшчэ яго
пагоршыў: пытаньне аб правільным
ліку беларусаў у Латвіі, такім чы-
нам, і дагэтуль застаецца нявыра-
шаным.

Вяронаўскі.

Knihapís

František Pospišil. Etnoholické Ma-
terialie z jihozápadu U. S. A.
Brno — 1933.

Mastacká i kaštoŭna wydanaja
praca wiedamaha českaŭ etnoloha
d-ra Františka Pospišyla, profesara
Uniwersytetu Masaryka, dyrektara
Etnohrafičnaha Muzeju ŭ Brnie „Et-
nolohičnyja matar’jaly z Paŭdzionnaha
Zachodu Zlučanych Štataŭ Ameryki” —
lišni dokaz bahataj nawukowaj kultury
českaŭ narodu. Bahaćcia nawukowa-
tworčaha ducha čechaŭ chapaŭe nia
tolki na šyroki, haračy i ščyry achop
usiaho sławianstwa, u čym češki
duch, asabliwa pa ščyraści, zaŭ-
siody pierawyšau nawet duch raslej-
ski, nia kažućy ŭžo ab inšych sławia-
nach. Ale, jak bačym, toje ščyraŭe
zackaŭleńnie lu dowo-narodnym
žyćciom, jakim adznačaŭsja na ŭsio-
dy češki henij, klnuła adnaho z jaho
sučasnych pradstaŭnikoŭ na daloki,
dij jak byccam zusaŭ świet, dla sła-
wian, dla eŭrapejcaŭ čuŭ — na „Da-
loki Zachod” Paŭn. Ameryki — na
došledy nad wymiŭrajučaj na našych
wačoch kaliści bahataj kultury ad-
wiečnych jaje žycharoŭ — čyrownak-
skurych indyjaŭ.

U swajej knižce dr. Pospišyl apra-
cawaŭ tolki častku tych wializarnych
kalekcyjaŭ, jakija jon wywiez z ŭ-
jaje nawukowa-dašledčaj padaroży ŭ
Ameryku.

Adznačajem pracu českaŭ da-
šledčyka, pamima jaje cennaści, tak-
sama i dzieła taho, što jon žaŭlaŭ-
ca asabaha ščyrym prywicielem biele-
ruskaŭ narodu, cikawicca jaho losam,
jaho folkloram i kulturaj, padtrymli-
waje znosiny z jaho nawukowymi pla-
coŭkami, jak na Uščodzie tak i na
Zachodzie.

Adznačajem i toje, što prof. Pospi-
šyl spacyjalna займаецца paraŭnaŭ-
čymi došledami narodnaha tancu (sko-
kaŭ), i žaŭlaŭca pierašym, jak
pačau (kino) — dzieła paważnych došle-
daŭ u hetaj halinie etnagrafii.

Kniha bahata ilustrowana charak-
ternymi zdymkami — typami i prad-
metami kultury indyjaŭ Dalokaha
Zachodu Ameryki.

Litwa imkniecca da sužycia z susledni- mi narodami

Litoŭski ministr zahranichnych spraŭ
Lozarajtis, pašla pramowy Hitlera,
pračytaŭ publična referat ab zahranich-
naj palitycy. Ministr Lozarajtis, miž
inšym, skazaŭ — Litwa imkniecca
ūtymać mir z усіmi dzieržawami,
taksama i z Niamiečcynej. Litwa šu-
kaje sposabu naładžaŭnia znosin i z
Polščaj.

— „Адвжныя людзі савецкай краіны
Пайшлі ў наступленьне на сілы
[прыроды,
Разьбілі, распэрлі судно іх ільдзіны
Пад ярасты рогад пургі—непагоды.
У лагеры Шміта.....
Адвжны Каманін”... і г. д.

Хоць і Коласа словы, але камэнта-
ры хіба што непатрэбны.

З „беларускіх” аўтараў пера-
даваліся яшчэ творы маладога па-
эты Броўкі, вельмі талентага, але
з тэматыкай нават рэгіянальна ня
зьяззанай ні з чым беларускім.
Паэмы ягоныя прысьвечаны баём
пад Геройкам, разгромам Вранге-
ля, Геройскаму дзеянню конніцы
Будзённага. Беларуская літаратура
траціць у гэтым пазе вельмі яркі
талент, ня дзеля таго, што ён на-
лежыць да пралетарскага кірунку,
а таму, што творчасць ягоная,
апанаваная расейскім зьместам, слу-
жыць умацоўваньню маскоўскае
акупацыі Беларусі, пасавецку вы-
ражаючыся, служыць цёмным сілам
згуртаваным навакол Ц. К. партыі
і яе „гэніальнага павадыра тавары-
ша Сталіна”.

Пераходзячы да канцэртнае
часткі праграмы ўрадыстанцыі імя-
ні Савнараму БССР, трэба адзна-
чыць, што яна тасма дае яркі
абраз стрымліваньня разьвіцьця
беларускай культуры па савецкім.

Каго цікавіць беларуская песь-
ня, няхай шукае яе па загранічных
радыёстанцыях, бо Менск яе ўва-
жае за праяву мясцовага нацыяна-
лізму, — з Менску беларуская песьня
амаль цалком выкінута. Яна пай-
шла на эміграцыю. Прыпадкова
можна пачуць беларускую песьню
з Прагі, Коўна, з Рыгі, але не са
сталіцы Савецкае Беларусі. Менскія
канцэрты—адпачынікі, канцэрты для
калгаснікаў даюць Рахманінава,
Рымскага-Корсакава, Чайковскага і
Мусоргскага — усе арты, натураль-
на, на мове „рускай”. Пабеларуску
нічога — літаральна! Розныя кам-
самольскія песьні, песьні, конныя,
саласныя на языку Леніна—Сталі-
на — парасейску.

Характэрна, што песьні Шума-
на выконваюцца парасейску; ві-
даць, цяпер на трэцім годзе дру-
гой п’яцігодкі, няма ўжо каму зай-
мацца перакладамі з нямецкага на
беларускі, божа нацэмы будуюць бе-
ламорскі-балтыцкі канал, а „ака-
дэмікі” тыпу Горына маюць больш
паважныя заданьні ў усеагульным
маштабе.

Цікаўна, што нацыянальная па-
літыка ВКПБ у адносінах да іншых
народоў больш толерацыйная. Радзі-
станцыя ў Сімфэропалі амаль што-
дня перадае татарскія нацыяналь-
ныя канцэрты ў выкананьні хору
і солістаў.

Sklikańnie Sojmu i Senatu

Prezydent Polšcy dekretam z dnia 1 h. m. sklikaŭ na nadzwyczajnuju sesiju Sojmu i Senat dzieła razhladu i pryńiaćcia projektaŭ zakonaŭ ab wybarach Sojmu, Senatu i Prezydenta.

Sojmu i Senat sabralisia na naraŭdy 6 h. m. Paśla ŭšanawańnia pamiaćci pamioršaha Jazepa Piłsudskaha, zakonadaŭčyja pałaty prystupili da razhladu pryhatawanych Be-Be-kami zakonaprajektaŭ wybarnych ordynacyjaŭ.

Serca Jazepa Piłsudskaha ŭ Wilni

Zhodna z wolaj Jazepa Piłsudskaha I-ha Maršała Polšcy, jahonaje serca 31 traŭnia sioleća prywiezieny ŭ stolicu našaha Kraju — ŭ Wilniu. Serca prywiazali z Wařawy ŭ Wilniu ŭ siarebranym hařku (urnie).

Dnia 1 h. m. prywiazali z Litwy, z parafii Suginty, u Wilniu astatki nabožčyca matki J. Piłsudskaha, Maryi

Pry hetym treba adznačyć, što prajekt wybarnej ordynacyi, źmieŭst jakoha my ŭžo padawali, krychu źmienieny, ale tak, što ŭ pryncypie aŭtaŭstia toj samy. Kali hety prajekt wybarnej ordynacyi projdzie praz Sojmu i Senat biaz źmieny i staniecca wybarnym zakonom — biełarusy swaich pradstawnikoŭ u polskija dziaŭžaŭnyja zakonadaŭčyja pałaty — ŭ Sojmu i Senacie — nie prawiaduć.

Piłsudskaj. Serca Jazepa Piłsudskaha maŭe być pachawana razam z prywiezienymi z Suginty astatkami nabožčyca matki Maršała na wilenskich mohilkach Rosse.

Dačasu schawany serca i astatki matki J. Piłsudskaha ŭ Wołnabramskim kaścielie św. Teresy.

Palityčnaja pramowa Hitlera

Dyktatar Niamieččyny Adolf Hitler 21 traŭnia sioleća skazaŭ u niamieckim parlamencie wialikuju pramowu. Hitler kazaŭ, što Niamieččyna trymajacca miru i žadaŭe mirnaha sužyćcia z inšymi dziaŭžawami. Najwažniejšaje z hetaj pramowy — heta zapuńnieńnie biašpieki hranicy z Fran-

cyjaŭ i wyjašleńnie niamieckaj waroŭščaci da Sawietaŭ.

Pramowa Hitlera hułkim recham adbiłasia ŭ Anhlii i wyklikała tam pryčhilnaść. Pryčhilna da Niamieččyny, pašla hetaj pramowy, wykazaŭsia i Musolini — dyktatar Italii.

Japonskaje wojska zawodzić ład u Kitaju

Japonija ŭ Kitaju ŭžo pačynaŭe zawodzić swaje paradki. Japonski minisr Hirota zajaŭiŭ, što ŭ paŭnočnym Kitaju zawiađuć ład japonskija žaŭniery. Japoncy damahajucca, kab kitajskija ŭłady šlikwidawali ŭsie prociŭ-

japonskija i prociŭ-mandžurskija tam arhanizacyi, zwolnili niekatorych kamandziroŭ kitajskim wojskam i pierawiali wojska ŭ druhija miascy.

Słowam, japoncy haspadařuć u Kitaju.

Roznyja wiestki

Z UKRAINSKAHA ŽYĆCIA.

— У канцэнтрацыйны лагер, у Бэрэзу Картускую, вывезены з Уладзімера Валынскага др. Річынскі, ведамы украінскі праваслаўны рэлігійны пісьменьнік.

Адначасна вывезены ў тойжа лагер рэд. Сяргей Вішнеўскі, валынскі карэспандэнт львоўскага часопісу «Неділья».

— Украінскія сяляне Куліш і Перегінец, у выніку судовай проці іх расправы, засуджаны за прыналежнасьць да ОУН (Арганізацыі Украінскіх Нацыяналістаў) на 5 гадоў вастрогу і ўтрату грамадзкіх праў на 10 гадоў.

Z ZAHRANICY.

U Amerycy sumatocha. Člapierašni prezident zlučanyh dziaŭžaŭ Ameryki Ruzwelt wydaŭ u swaim časie zakon, jakim źmianiu systemu

umowaŭ pra pratu i platu ŭ pramy-sławoŭści i jaki ahrańičaje prawy pramy-sławoŭcaŭ. Z suwiazci z hetym — pramy-sławoŭcy padnišli kryk. Sprawa apy-nułaŭsia pierad Najwyšejšym Trybuna-łam. Trybunał rašyŭ, što prezident Ruzwelt wydaŭcyj toj zakon pastupiŭ niłzhodna z konstytucyjaŭ. Rašehnie Trybunału wyklikała radaść i zada-waleńnie starod bankiroŭ i pramy-sławoŭcaŭ, a starod robotnikaŭ niezadawa-łenie. Kalib pramy-sławoŭcy wiarnuľsia da raniejšaj systemy, dwa najboľšyja robotnickija sajuzy abwieščili b hie-neralny štrajk.

Presu padaŭe, što prezident Ruz-welt u hetaj sprawie adklikajacca da kanhresu albo biespasiaředna da ame-rykanskaha narodu.

Z KRAJU.

5-clera dziaćlej — šmiarotnymi achwiarami wybuchu snaradu. Dnia 3 čerwienia ŭ w. Świrydawiecy, Śn

Wažny zahad u sprawie daručańnia hazet

Nia tak daŭna Wilenskaja Paštowaja Dyrekcyja wydała zahad, u jakim šćwierdžaŭe, što nikatoryja paštowaja ŭrady i ahlencyi nia wykonywajuć adnosnych wykanaŭčyich rasparadžeńniaŭ i zahadaŭ u sprawie prenumeraty pry pasrednictwie pošty časapisaŭ i peryjadnych wydawiec-twaŭ, što wychodzić u kraju, a tak-ža ŭ sprawie nierehularnaha daru-čańnia časapisaŭ. Dyrekcyja prypa-minaje paštowym uradam i ahlency-jam, što treba šćisła kantralawać atrymliwanyja časapisy i kali šćwier-dzićcia ništaća abo nierehularny pry-chod časapisaŭ ci pamylkowaje nakira-wańnie ambulansami — adrazu rekla-mawać, a nie čakać pakul zareklamu-je prenumeratar.

Na ekzemplarach časapisaŭ, što daručajucca soľtysami, treba padroba-nypisywać imia i proźwišča, wio-sku, i bližej aznačać prenume-ratar; ad času da času prawodzić kantroli, ci soľtyscy rehularna i ŭ na-ležnym stanie časapisy daručajuć. Ab niedakładnašćiach, jakija zaŭwažacca, treba pawiedamlać adnosnyja wala-snyja ŭrady z prošaj wydać adpawied-ny zahad.

honskaj wołaści, dzieci znajšli ŭ race artyleryjski snarad. Kali „raźbiralii,” snarad razarwaŭsia, wynikiem čaho — 1 dzicia zabita na miescy, a 6 clazka ranienych; z hetych šćisłoch ranienych — četyroch u darozie da špitala pamior-li, rešta zmahajacca z šmierclaj.

Na rabotu ŭ Łatwiju z wilen-skaha wajawodztwa wyjechała sioleća kala 11 tysiać asob. Niekatoryja z ra-botnikaŭ, z uwaŭ na clazkija ŭmowy pracy, wiarnuľsia ŭžo nazad.

Z sektanstwa ŭ judaizm. Haze-ty padaŭe: niadaŭna biełaruskija śla-lanie z pad Pinska wysłali da wa-řašuskaŭ rabiha delehacyju, z zaja-waj, što chočać pryńiać judaizm.

Akazwajacca, što tyja ślalanie na-ležać da sekty „subotnikaŭ,” jakaja wykonywaje šmat żydoŭskich relihij-nych abrađaŭ.

Z WILNI.

Kanfiskata. Haradzkoje Stara-stwa ŭ Wilni skanfiskawała litoŭski časapis „Vilniaus Rytosius” z dnia 5-ha h. m. za źmiaščeńnie rezalucyjaŭ Tymčas. Litoŭskaha Kamitetu ŭ Wil-ni ŭ sprawie zahadu Wilenskaj Škol-naj Kuratoryi adnosna školnych dek-laracyjaŭ.

Litoŭskaja wystaŭka. U pania-dziełak 10-ha h. m. a 1 hadzinie li-toŭskaje t-wa św. Kazimiera ŭ zali hilmazii im. Witaŭta Wialikaha (Dam-broŭskaha 5) adkrywaje wystaŭku na-rodnych tkaninaŭ. Wystaŭka cikawaja i roznastajnaja.

Пісьмы з вёскі

Харкі, Пастаўскага пав. Наш гурток Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры вясной зрабіў перавыбары і выбраў урад гуртка ў наступным складзе: Якім Красоўскі — старшыня, Сьцяпан Кезік — сакратар, Юльян Лапачонак — скарбнік.

М. Казаровічу даручана зарганізаваць тэатральную трупку. Спадзяёмся, што наш гурток сьлёта будзе больш дзейны.

Мілашова, Дружскай волаści, Бра-лаўскага пав. Жывіцца ŭ нас nia lohka: sekwestratary z soľtysam i pa-licyjaŭ častyimi hašćmi bywajuć — pry-chodzić pa padatki. Ludzi čakajuć lepšych časoi i haworać ab biełarus-kich sprawach. Hetych hutarak nadta nia lubić miłašoŭski kamandant „stral-coŭ” M. Tyčka, ale ludzi na jaho nie zwažajuć. Hetamu „kamandantu” cia-pier dobra żywicca — clazka nia ro-bić i hrošy maŭe.

Nadowiačy stary L. Świdarski, ja-ki, pakul nia mieŭ faliwarku, byŭ jak i ŭsie naŭsyja ślalanie, padstreliaŭ čala-wieka, jaki prasiŭ u jaho chleba. He-taj sprawaj zaniaŭsia prakuror i „za-plekawaŭsia” Świdarskim.

Ksiondz naŭ choć i ŭmieje pabie-larusku hawaryć, ale trymajacca pol-ščyny i endecyi. Jaho da endecyi na-hawarwaje jahonaja clotka, dyk jon i paddajacca.

Wišnieŭskaja woľ., Wielejskaha paw. Jašče letaŭ pryjechali ŭ Wišnie-wa try zakonńicy. „Wypisala” ich nam pani Špiahlanskaha dwara — Kiar-snoŭskaja. Pakul ich nia bylo, to ksiondz sam jeździŭ pa školach wu-čyć dziaćlej relihii i ad nas za heta ničoŭha nie wymaŭa. A dla ich, — choć za heta im kazaŭ hrošy placić, — treba ŭžo furmanki dawać, kalejku zawiaľi.

Wučać jany nia tolki pacieraŭ. Prywiazali z saboi biblijatečku, u jakoi knižki nia stolki relihijnija, skolki polska-patryjatyčnyja. Kali časam dzie-ci ŭ škole paswojmu zahaworać, to adrazu takaja zakonńica nakidaŭacca: „Jak ty mawisz?”

Jašče i hodu nie prabyli, a ŭžo tut razžyliŭsia i dumajuć u nas „uma-cawacca” na stała — dom sabie bu-dawać.

My i tak tut čuć dychajem, a pa-ni Kiar-snoŭskaja jašče z swajej pan-skaj łaski „naswatała” niejdzie aŭ z pad Krakawa celych troch da nas. Adnym słowam, plywuć i plywuć u naŭ Kraj z celaj Polšcy, żywuć tut i jašče ŭhawarywajuć, što nam łasku hetym robić.

— Ścieraŭy Boža ad pryjacielaŭ, ad worahaŭ my sami abaroniľsia — kaŭa biełaruskaja pahaworka!

Małačaja.

Беларуская песня сваёй арыгі-нальнасьцю і характам здолела-б захапіць слухачоў далёка за межа-мі Беларусі. Продукцыі беларуска-га хору занялі-б у агульна-эўропэй-скай радыёаўдыторыі пачэснае мес-ца і былі-б напэўна ня менш па-пулярнымі, чымся канцэрты цыган-скай капэлы з Будапэшту.

Нашыя спасьцярогі адносна менскага радыёфону — гэта толькі канва, на каторай што-раз ярчэй выступае абраз узаемаадносінаў і антаганізмаў паміж партыяй і ўра-дам з аднаго боку і працоўнымі масамі Савецкай Беларусі з другога.

Адносіны гэтых апошніх да ўра-ду найтачней можна адзначыць на-зовам пасьцярогі апару. Пасьця разгрому найбоľш усьвядомленай часткі сялянства і пролетарскай ін-тэлігенцыі, барацьба з камуністыч-нымі душыцелямі беларускага на-роду перайшла ў боľш асьцярожа-ныя, або ня кідаюцца ў вочы, фор-мы. Калі ў „ведамсьцьвенных ін-формацыях” Менск паведамляе аб наўнясьці калгасаў, на грунце ка-торых назіраецца апор проціў но-вага правапісу, дык у гэтым толькі сьляпы ня ўгледзіць, што працоў-ныя масы Сав. Беларусі нацыя-

нальна дасьпелі і ня глядзячы на-тое, што пазбаўлены духовах па-вадыроў, якія сасланы ў савецкія катаргі, ня хочучь ісьці на павад-ку „інтэрнацыянальных” грабароў беларускае народнае думкі.

А хто прыслухоўваўся да па-седжаньняў зьезду пісьменьнікаў Савецкай Беларусі ў Менску (перад усеаюзыным кангрэсам пісьмень-нікаў у Маскве), на каторых абна-леўшыя маскві брутальна дыкта-валі корыфеям беларускага слова заданьні і кірунак творчасьці, той хіба што ня будзе мець ніякіх ілю-зіяў што да ўзаемаадносінаў пад-уладай Саветаў.

Таксама праслухаўшы інфар-мацыю Беларускага Дзяржаўнага Унівэрсытэту (перадавалася 9.V.с.г.) аб прыйме 90 слухачоў на рабфак, з каторых 30 чалавек на польскае аддзяленьне і 30 на „ўрэйскае,” можна мець зусім канкрэтнае прад-стаўленьне аб мэтадах стрымлівань-ня працэсу нарастаньня беларускае інтэлігенцыі, роўналегла з фарсоў-ным разьвіцьцём інтэлігенцыі на-цыянальных меншасьцяў у Сав. Беларусі.

Той матар’ял, які нам дае ра-дыёстанцыя імяні Совнаркому БССР, ярка сьведчыць аб пасьлядоўнай

акцыі заціраньня сьлядоў беларус-кай самабытнасьці і аб паступовай інкорпарацыі ўсяго беларускага ў агульнарасейскі культурна-нацыя-нальны савецкі арганізм. Гэта ак-цыя адбываецца зусім адкрыта. Прытарнаваўшы беларускую мову да вымагаў расейскай граматыкі, боľшавіцкія рэформатары, на да-лейшым этапе, даводзяць беларус-кі язык да ўзроўня нейкага пра-вінцыянальнага фольклёру, адна-часна перагружаючы ўсе галіны жыцьця цяжкім баластам расей-шчыны.

У гэтым рэпартажы, які да-тыча выключна радыёвешчаньня, падчыркваем значэньне сталых трансмісіяў з Масквы, каторыя, пе-рагружаючы праграму, убываюць у галовы слухачоў расейскія словы, мэлёды і інш.

Няма сумніву, што нанавыраб-ленага слухача, пазбаўленага сваёй музыкі і сьпеву, цэлыя цэбры рас-сейскага сьпеву, гутаркі (з маскоў-скае станцыі імяні Комінтэрну), на чале з разухабістымі частушкамі ў выкананьні заслужанае артыстыкі рэспублікі Ольгі Ковалевай (— Умо-рилась, уморилась, уморилась! —), разам з букетам усялякіх адрыўкаў з „Князя Ігоря” альбо „Хованшчы-

ны”, перадаваных з Менску і яшчэ на фоне разбураньня асноў бела-рускага языка наагул, мае вялзарны дэзорыентацыйны ўплыў. Дзе-ля паўнаты характарыстыкі менскіх праграмаў радыёвешчаньня, не ад-рэчы будзе дадаць, што творы кля-сыкаў эўрапэйскай музыкі, прыкла-дам Пуччыні, Вэрді і іншых, тамака цалком ігноруюцца — відавочна, так-сама, з мэтай засугрэваць слуха-ча, выключна, творамі расейскіх маэстро.

На заканчэньне сьмею выка-заць сваё перакананьне, што мас-коўскае ахвосьце на Савецкай Бе-ларусі сваіх плянаў, у сэнсе асымі-ляцыі беларускага народу, не зрэ-алізуе — адпорнасьць працоўных мас і зьменнасьць палітычнае конь-юнктуры стаць гэтаму на пераш-кодзе.

І таму перадачасным выдаецца нагадзеньне таварышоў Галадзе-да і Гікалы ордэнам Леніна за вы-карчоўваньне контр-рэвалюцыйнай нацдэмаўшчыны!

Верасьця.

